

Krigsskadeserstatninger

til V. Nykirke Kommune
for Leverancer m. m. til de fremmede Tropper
i Krigsaaret 1864.

Af M. A. Ebbesen.

Allerede faa Uger efter Rømningen af Dannevirke, Natten mellem d. 5. og 6. Februar 1864, begyndte de tysk-østrigske Tropper at rykke ind i Nørrejylland. Medens vore Soldater sejgt og tappert forsvarede Dybbøl Skanser, gik der en stadig Strøm af fremmede Tropper nordpaa ad vestligere Veje, og i over et halvt Aar maatte Beboerne i Jylland, særlig i den sydlige Del, bære det Aag, som Besættelsesmagten paalagde dem.

At Byrderne ikke var ganske smaa, har vi et Vidnesbyrd om i vore Sogneraadsarkiver, idet Sogneraadene efter Krigens Afslutning skulde udarbejde en Oversigt over de Ydelser, deres Sogne havde præsteret, hvorefter saa en Krigsskadeserstatning blev udregnet. For V. Nykirke Sogns Vedkommende er hele denne Sags Akter blevet opbevaret i Endrupholms Arkiv og giver et ganske godt Billede af Forholdene.

Der findes i Arkivet to Opgørelser over samtlige Ydelser fra V. Nykirke Kommune, hvoraf den ene maa anses for at være en foreløbig Opgørelse, medens den anden svarer nøjagtigt til den modtagne Erstatning. Da den foreløbige Opgørelse er den udførligste,

idet alle Skader og Ulemper her er medtaget, enten de saa var erstatningsberettigede eller ej, giver den det bedste Billede.

Opgørelsen begynder med en Oversigt over Leverancer til Besættelsestropperne og deres Magasiner. Følgende Naturalier var leveret af Kommunen.

A. Leveret til Magasiner.	Rdl. Sk.
24,060 Pd. levende Kødvægt, svarende til $\frac{2}{3}$ virkelig Kødvægt, altsaa 16,040 Pd. a 11 Skilling	1837 88
Flæsk: 510 $\frac{1}{2}$ Pd. a 17 Skilling	90 38
351 $\frac{1}{4}$ Tdr. Havre a 2 Rdl 48 Sk.	878 12
Endvidere Havre for	10 60
1565 $\frac{1}{2}$ Lispund Hø a 14 Sk.	228 29
Endvidere Hø for	2 67
909 $\frac{7}{8}$ Lispund Halm a 7 Sk.	66 33
Endvidere Halm for	25
4295 Pd. Rugmel a 3 Sk.	134 21
420 Pd. Hvedemel a 5 Sk.	21 84
1082 Pd. Bygmel a 3 Sk.	33 78
33 $\frac{1}{2}$ Tdr. Rug a 4 Rdl. 1 Sk.	139 56
Endvidere Rug for	7 66
29 Pd. Byggryn a 3 Sk.	87
10 $\frac{3}{8}$ Tdr. Byg a 3 $\frac{1}{2}$ Rdl.	36 30
	<hr/>
	Ialt 3489 6

B. Leveret direkte til Troppeafdelinger.

314 Pd. slagtet Kød a 11 Sk. til Indkvarteringen paa Endrupholm	35 94
98 Pd. Flæsk a 17 Sk. til Indkvarteringen i Endrup Mølle og Endrupholm	17 34
15 Tdr. Havre a 2 $\frac{1}{2}$ Rdl., som blev udskrevet dels af den i Grimstrup stationerede Magt, dels under Troppernes Gennemmarch	37 48
62 $\frac{1}{2}$ Lispund Hø a 14 Sk., som blev leveret dels under Indkvarteringen, dels under Troppernes Gennemmarch	9 11
125 Lispund Halm a 7 Sk., som udleveredes under Indkvarteringen og Gennemmarchen	9 11
600 Pd. Brød a 2 Sk.	12 48
60 Potter Brændevin a 15 Sk.	9 36
16 Pd. Smør a 32 Sk.	5 32
	<hr/>
	Ialt 136 26

C. Andre Genstande, der var rekvirerede
eller borttagne af Fjenden. Rdl. Sk.

Sognets Andel i Kolonnemagasinet's Flytning samt Andel i Forplejning efter Vaabenhvilen	25 71
Af de fremmede Tropper blev fra Sognet borttaget 5 Heste, nemlig:	
Fra Endrupholm en mørkebrun Vallak	180
Fra Forpagter Lasson en rød Hingst	300
Fra Gdr. Iver Andersen Pedersen, Raunsøe, en brun Vallak	240
Fra Grdr. Morten Hansen Madsen, Raunsøe, en mørkebrun Hoppe	220
Fra Gdr. Jens Schmidt Nielsen, Omme, en mørkebrun Hoppe	190
Endvidere døde under Ægtkørseler 8 Heste, som Sog- nets Beboere enedes om at erstatte i Fællesskab. Efter uvildige Mænds Skøn var disse Heste vurderet saaledes:	
Forpagter Lasson, en mørkebrun, blisset Vallak	180
» » en mørkebrun Vallak	140
» » en brun, blisset Vallak	70
Gdr. Iver Andersen Pedersen, Raunsøe, en brun Vallak	180
Gdr. Hans Johnsens Enke, Vong, en graaskimlet Hoppe	180
Gdr. » » » » en mørkebrun Hoppe	60
Gdr. Søren Jeppesen, Vong, en brun Hoppe	60
Gdr. Thomas Christensen, Vong, en mørkebrun Hoppe	80
	<hr/>
Ialt	2105 71

D. Skade og Tab i Almindelighed.

Forpagter Lasson, en ulden Dyne (bortkommen)	15
» » et Hørgarnslagen »	2
» » Lædertøj og Hesterekvisitter, bortk.	9
» » en sølvbeslaet Tobakspibe, Knive	
Skeer, Gafler m. m.	4
Kusk Lars Rasmussen. Rede Penge	5
Møller Gram, Endrup Mølle, 3 Hørgarnslager	6
Forpagter Lasson. Bortk. Vogndelev ved Ægtkørseler	2 48
» » » » » » » »	2 48
Gdr. Peder Mathiesen, Vong. Et Sæt Seletøj	8 00
Gdr. Frederik Andersen, Vong. Et Par nye, uldne Hestedækkener	8 00
	<hr/>
Ialt	62 00

E. Indkvarteringer.		Rdl. Sk.
Uden Forplejning har til forskellige Tider været ind-		
kvarteret, navnlig paa Endrupholm 28 Officerer i hver		
een Dag a 2 Mark		9 32
652 Menige i hver 1 Dag a 8 Sk.		54 32
184 Heste i hver 1 Dag a 8 Sk. pr. Hest		15 32
Med Forplejning har under Gennemmarch været ind-		
kvarteret 2 Officerer i hver een Dag a 1 Rdl.		2 00
74 Menige i hver een Dag a 2 Mark		24 64
		<hr/>
	Ialt	105 64

F. Kørseler.		
Ved faste Holdepladser 615 ¹ / ₂ Døgn a 2 Rdl.		1231
Til Kolding med Naturaliepræstationer 71 Vogne a 2 Døgn		284
Til Varde med » » 11 » » 1 »		22
Til Ribe med » » 2 » » 1 »		4
Forskellige Ture (55 Døgn)		110
		<hr/>
	Ialt	1651

G. Indkvarteringer under Vaabenhvilen.		
8 Officerer fra 23. til 24. Maj (hver een Dag a 2 Mark)		2 64
383 Menige » » » » a 8 Sk.		31 88
40 Heste » » » » a 8 Sk.		3 32
13 Officerer fra 24. til 25. Maj » » a 2 Mark		4 32
250 Menige » » » » a 8 Sk.		20 80
50 Heste » » » » a 8 Sk.		4 16
8 Menige fra 31. Maj til 1. Juni » » a 8 Sk.		64
8 Heste » » » » a 8 Sk.		64
Fast Indkvartering af 60 Officerer i Tiden 25. Maj—23. Juni		56 00
» af 204 Menige » » » »		476
		<hr/>
	Ialt	600 56

H. Kørsel under Vaabenhvilen.		
Ægtkørsel i Kolding i Dagene 12.—21. Maj		50
Forskellige Ture		18
		<hr/>
	Ialt	68

Tilsammen kunde Sognet herefter gøre Erstatningskrav paa 8218 Rdl. og 31 Sk., hvilket efter Datidens Forhold, da rede Penge havde en helt anden Værdi end nu, var en imponerende Sum. Men saa meget fik man heller ikke hjem. Ved den endelige Opgørelse

blev Summen ansat til 6127 Rdl. 49 Sk. Nedskrivningen falder paa flere Poster. Bl. a. nedskreves Værdien af leveret Kød til 1378 Rdl. 42 Sk., medens Summen for leveret Havre forhøjedes lidt. Priserne for de borttagne Heste anerkendtes med Undtagelse af Forpagter Lassons Hingst, der nedsættes til 200 Rdl., men for de otte Heste, der var døde under Ægtkørslerne blev der ingen Erstatning givet. Heller ikke for de almindelige Tab ydedes der Erstatning, saa Forpagter Lasso, Møller Gram o. a. fik ingen Trøst for de bortkomne Dyner, Tobakspiber m. m. Kørselsgørelsen forhøjedes til 1771 Rdl. Men Vederlaget for Indkvarteringen skrumpede slemt ind. Der blev herfor kun ydet 51 Rdl. 84 Sk. Det ser ikke ud til, at der blev ydet noget for Indkvarteringen under Vaabenhvilen, hvorimod der for Kørsel under Vaabenhvilen tilgik Kommunen 23 Rdl. 17 Sk. i særlig Efterregning.

Som bekendt var der i 1864 oprettet Vaabenhvile i Tiden fra 12. Maj til 25. Juni, medens Londonerkonferencen arbejdede med Mæglingsforslag. Men da hverken Tyskland eller Danmark vilde gaa ind paa de stillede Forslag, fortsattes Krigen. Allerede d. 29. Juni gik Tyskerne over Alssund, og det saas snart, at Danmark burde være gaaet med til de Tilbud, Tyskland havde givet under Vaabenhvilen. Det var under Stilstandsperioden, at V. Nykirke Sogn havde sine største Indkvarteringer.

Sammen med Erstatningsberegningerne opbevares der endnu en Fortegnelse over samtlige Ægtkørseler, og hvem de er udført af. Den første Kørsel fandt Sted d. 15. Marts 1864 og den sidste d. 26. November. Tilsigelsen til Ægtkørsel skete paa den Maade, at den kommanderende tyske Officer udstedte en Rekvisition, der samtidig gjaldt som Kvittering (Quittung). Gennem en Mellemand sendtes denne saa til Sognefogeden,

der foretog selve Tilsigelsen. En Del af disse Kvitteringer opbevares ogsaa. Ordningen ses bedst af et Brev fra Forpagter Lasson, der i de fleste Tilfælde var Medlemmand.

Endrupholm, d. 8. Okt. 1864.

Af indlagte Kvittering vil De se, at der maa afgives 7 Vogne til Varde i Morgen tidlig Kl. 5 at afgaa her fra Gaarden. Vognene skulle belæsses her paa Gaarden i Dag, og saa kunne Hestene gaa hjem igen til i Morgen tidlig, og vil jeg bede, at Vognene møder her allersnarest, og dernæst vil jeg bede Dem, at hver Vogn medbringer mindst 10 Knipper tørt Straa til Leje for Militæret her i Nat. Det Straa, som jeg har, er allerede i Brug, og mit Korn har de ogsaa taget en Del af. Dermed har jeg foreløbig faaet dem standset, da jeg lovede, at der skulde blive bragt tørt Straa fra Sognet.

Forbindtligst

S. U. Lasson.

Til Sognefoged P. Christensen, Vong.

Helt interessant er det at sidde og blade i disse Kørelister og se, hvortil de forskellige Ture er gaaet; men det vilde føre for vidt her at gengive dem, og i det foregaaende gives der vist ogsaa et fuldgyldigt Billede af, hvad en lille vestjydsk Landkommune maatte præstere i det sørgelige Krigsjaar.
